

Jul, venner og vendebøyer

Av Trygve G. Nordby

Jeg stevner ut Sonskilen med fiskebåten Elg. Rett gjennom Bevøysundet. To hegrer driver sitt psykologiske fiske i vannkanten. De bare står helt stille i fjæra og ser ned i vannet, for så plutselig å bøye den lange halsen ned og plukke opp en fisk. Det sier meg at hegrene er tålmodige og lure – og fiskene tilsvarende korttenkte og dumme. Jeg vil være hegre.

Ut av Bevøysundet. Med stø kurs sørover i retning Bastøya, som nå har fått egen film og er i ferd med å skifte status fra å være *berykta* til å bli *berømt* – og *enda mer berykta*. Men jeg skal ikke så langt. Ikke nå på en av de hellige småturene med kaffe, julekake og brunost. Jada, jeg veit at brunost betyr dårlig fiskelykke. På samme måte som en antagonistisk og temmelig overtroiske venn er helt sikker på at vi ikke får fisk hvis vi tar med oss for mange fiskekasser. Det hjelper heller ikke så mye på fiskelykka at båten heter Elg. Det navnet passer bedre til tyttbærplukking enn til sildefiske vil noen hevde.

Jeg følger den faste ruta: Over de hemmelige fiskeplassene i Singelbukta (som er akkurat så hemmelig som du klarer å få det til når du sitter i en båt omkranset av skrikende måker i åpen sjø). Ned til Neskrakken som er en av turens viktige *vendebøyer*. Er det ikke et fint ord: ”*vendebøye*”. Ei markering som du må innom, eller helst rundt, for å komme videre.

Jeg går deretter nordover på innsiden av de grønne stakene langs skipsleia, og runder staken på Lindholmgrunn som neste vendebøye. Jeg styrer så østover langs nordenden av Jeløya og

Hvittingbukta, før jeg tørner sørover igjen, gjennom Gjøvasundet, og får så vidt med meg profilen til Roald Amundsen som tegner seg i den bratte skrenten. Jeg bruker Gjøva som siste vendebøye. Resten av formiddagen går mer på måfå.

For da har jeg lagt mitt lille ritual bak meg og fått ro i sjela (og samtidig sjekket ekkoloddet på et titalls fiskeplasser). Jeg har gått den samme ruta, som jeg må ha gjort hundrevis av ganger. Opplevd gjensynsgleden ved å se de samme konturene og stedene igjen, bare i et litt annet lys. Så fantastisk den graskledde lille øya Bile er i morgenlys - eller i tåke - eller i kveldssol - eller med snø på. ”Hei – takk for sist. Jasså du ligger her ennå gamle venn. Fortsett med det!”, sier jeg til meg selv.

Denne lille turen former et litt skjevt åttetall på sjøkartet. Det er ikke gjort med vilje, jeg bare oppdaget det en dag. Åttetallet som er selve symbolet på det uendelige og evigheten. Tilfeldig? Neppel! Jeg er glad jeg ikke er overtroisk. Bank i bordet for det.

Uansett tro eller ikke tro. Vi trenger ritualer og vendebøyer. De er noen av de viktigste ingrediensene i et harmonisk liv. I en verden hvor alt er i stadig større kav og fart, trenger vi noe å kjenne igjen og orientere oss ut fra. Venner – eller kanskje enda mer – *møter* med venner – er slike vendebøyer i livet. Inni hodet har jeg slått de to ordene sammen til ett som jeg staver: v-e-n-n-e-b-ø-y-e-r.

Kan du tenke deg en rikere følelse enn den du får i møte med gamle venner, etter at tida har gått litt i fra deg, og du ikke har fått sett dem på en stund. Venner som du kjenner så godt at dere bare fortsetter der samtalen slapp sist gang. Selv om det har gått både ett og fem år: ”Så flink du er! Har du det bedre med deg sjøl nå, har du kommet over sorgen? Kom du deg til Svalbard? Det er aldri for seint veit du. Takk for at du spør. Takk for at du lytter.”

Venner som står der som de alltid har stått i følelsene dine. Selv om mye rundt oss har endret seg. Det er nye jobber og nye hus og nye samboere og den gamle onkelen er død i mellomtida. Men *vennebøyen* er der: Dette kjente punktet du må innom for å få bekreftelse på at du fortsatt er på rett veg. At du er den samme. Det handler om at Bile ligger der som den alltid har gjort, enten det er solskinn, regn eller snø.

Jula er en annen viktig vendebøye for oss. Det er mange grunner til det. Den markerer slutten på mørketida, dagene blir lysere og lengre. Vi får noen ekstra og sårt tiltrengte fridager. Vi er sammen med familie og gode venner. For de fleste er det også en religiøs høytid. Og endelig er det slutt på maset og kjøpepresset - for denne gang.

Like lite som vi hadde funnet oss i at noen hadde gjort noe med Bile, finner vi oss i at det tukles med jula. Vi nærmest forventer at alt annet er i bevegelse; at farge og fasong på klær og biler og skiutstyr og blendere endrer seg hele tiden og fra år til år. Men jula skal være den samme.

Julaften skal helst arrangeres på samme steder og på samme måte hvert år. Selv om den i økende grad ruller mellom skilte foreldre og hele, halve og kvarte besteforeldre. Julaften må uansett være forutsigbar. Derfor begynner vi gjerne å snakke om julaften ved Sankthanstider. Med dagens nye og vekslende familiekonstellasjoner er det til og med mange som trenger et halvt år på å få kabalene til å gå opp: Hvis vi tar pepperkake og gløgg litt tidlig på ettermiddagen her, og selve julaften både her og der (hvis vi deler oss opp i puljer), og

kanskje overnatter der, så vi kan ta juledagsfrokosten her og lunsjen der. Da rekker vi akkurat bort til den tradisjonelle vennsammenkomsten på juledagskvelden, bare én time for sent.

Så snart datamaskinene blir litt større og kraftigere er jeg helt sikker på at noen vil komme til å gjøre store penger på å lage et planleggingsprogram som kan beregne hvor de ulike grenene av moderne familier bør feire jula de neste ti årene for å unngå at det blir urettferdig for noen.

Maten skal også være den samme fra år til år. Selv de mest anarkistiske blant oss får livsangst hvis pinnekjøtt-grenen av familien ikke serverer pinnekjøtt og ribbegrenen ikke serverer ribbe. Vi kan gjerne spise kokt torsk også, forutsatt at den grenen av familien som serverer juleorsk har hatt kokt torsk hver julaften i minst 400 år.

Og TV-programmene som vi ønsker oss flere nye av resten av året, skal alltid være de samme på juleaften. Da skal det være Disney-parade med Snipp og Snapp i nøttekrig med Donald og Bambi på isen og gresshopperen i kjole og hvitt som synger: "When you wish upon a star".

Det blir ikke jul uten.